

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/42/2020
Identifikačné číslo spisu: 2019200159
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2019200159.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: Ing. T. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. Č.. XXX, právne zastúpený: JUDr. Dalibor Pavelka, advokát, so sídlom Pribinova č. 46, Hlohovec, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29.augusta č. 8 a 10, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 36446-3/2019-BA zo dňa 12.04.2019, na základe kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa/10/2019-129 zo dňa 29.11.2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa/10/2019-129 zo dňa 29.11.2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č.k. 20Sa/10/2019-129 zo dňa 29.11.2019 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 36446-3/2019-BA zo dňa 12.04.2019 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Trnava č. 200-002809-CA04/2019 zo dňa 31.01.2019, podľa ktorého žalobcovi od 19.10.2018 do 31.12.2018 zanikol nárok na materské, opätovne mu nárok na materské vznikol od 01.01.2019 do 06.01.2019 a opätovne zanikol od 07.01.2019, vychádzajúc zo zistenia, že žalobca od 19.10.2018 do 31.12.2018 a od 07.01.2019 vykonával zárobkovú činnosť u zamestnávateľa PCA Slovakia, s.r.o. v nezmenenom časovom rozsahu ako pred uplatnením nároku na materské.

2. Žalobca poukazoval na to, že už v pracovnej zmluve zo dňa 01.10.2017 mal dohodnutý výkon práce v pozícii koordinátor výroby iba cez víkend, t.j. v piatok, sobotu a nedeľu v rozsahu 26,50 hod. týždenne práve v záujme venovať sa svojmu synovi a pomáhať manželke so zabezpečením starostlivosti o dieťa, pričom výhľadovo plánoval, že v budúcnosti prevezme dieťa do svojej starostlivosti. Dňa 26.09.2018 s manželkou uzavrel rodičovskú dohodu o prevzatí maloletého T. do svojej starostlivosti a po nástupe na materskú uzavrel so svojim zamestnávateľom Dohodu o vykonaní práce zo dňa 12.10.2018, v zmysle ktorej bude vykonávať pracovnú činnosť pre zamestnávateľa v sobotu na poobednej zmene a v nedeľu na nočnej zmene tak, aby výkon práce nekolidoval s jeho

starostlivosťou o mal. T..

3. Krajský súd (ďalej aj „správny súd“) vo svojom rozhodnutí uviedol, že sporným medzi účastníkmi bolo, či žalobca podmienky na poskytovanie materského spĺňal v období od 19.10.2018 do 31.12.2018 a od 07.01.2019, keď podľa správneho orgánu poskytovaniu starostlivosti maloletému dieťaťu zo strany žalobcu bránilo vykonávanie zárobkovej činnosti v nezmenenom rozsahu ako v čase pred nástupom na rodičovskú dovolenku.

4. Krajský súd konštatoval, že právna úprava materského nevyklučuje poskytnutie tejto dávky otcovi dieťaťa vykonávajúcemu zárobkovú činnosť. Primárnou podmienkou jej poskytovania je prevzatie dieťaťa do starostlivosti tohto rodiča, ktorá podmienka nie je naplnená jej formálnym deklarováním v rodičovskej dohode, ale vytvorením reálnych podmienok poskytovania starostlivosti o dieťa.

5. Pokiaľ zákon spája poskytovanie materského s čerpaním rodičovskej dovolenky otca, logicky ho spája s obmedzením pracovných aktivít tohto rodiča, korešpondujúcim súčasne so všeobecným účelom nemocenského poistenia podľa § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení. Pri pripustení možnosti vykonávať zárobkovú činnosť poberateľom materského však rovnako logickým musí byť nevyžadovanie podmienky zmeny rozsahu tejto činnosti po prevzatí dieťaťa do starostlivosti v osobitných prípadoch, keď už prevzatie starostlivosti predchádzajúci rozsah výkonu zárobkovej činnosti otca starostlivosť o dieťa umožňuje.

6. Osobitosť prípadu žalobcu je daná rozsahom jeho pracovnej činnosti podľa pracovnej zmluvy so zamestnávateľom PCA Slovakia, s.r.o., nedosahujúcej priemerný rozsah týždenného pracovného času pri neskrátenom pracovnom úväzku, rovnako ako spôsobom výkonu práce (víkendová zmena).

7. Za takýchto okolností krajský súd skúmal to, či pracovná činnosť žalobcu starostlivosť o dieťa umožňuje alebo neumožňuje a nie otázku, či v rozsahu jeho pracovnej činnosti došlo po prevzatí dieťaťa ku zmene v porovnaní s činnosťou v pracovnom pomere predchádzajúcom tomuto prevzatiu.

8. Podľa názoru krajského súdu pri posudzovaní možnosti žalobcu poskytovať dieťaťu starostlivosť zodpovedajúcu podmienkam poskytovania materského je rozsah pracovnej činnosti žalobcu a počet pracovných dní v jednotlivých mesiacoch strávených na pracovisku potrebné posudzovať v súvislosti s rozsahom tejto starostlivosti, ktorý správny orgán nenaznačil a ktorý vzhľadom na pripustenie možnosti vykonávania pracovnej činnosti poberateľom dávky nie je absolútnym, teda predstavujúcim 24 hodín denne.

9. Z horeuvedených dôvodov je rozhodnutie žalovanej podľa názoru krajského súdu nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a v súvislosti s preferovaním nesprávneho zistenia o vykonávaní práce v rovnakom rozsahu ako pred čerpaním rodičovskej dovolenky bez zohľadnenia obmedzeného výkonu pracovnej činnosti žalobcu už v uvádzanej dobe vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a súčasne zo skutkového stavu, ktorý je v rozpore s obsahom dôkazov v administratívnom spise.

10. Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná kasačnú sťažnosť, pretože má za to, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalovaná zastáva názor, že rozsah vykonávania činnosti pred a po prevzatí dieťaťa do starostlivosti by mal byť jednou zo skutočností, ktorú treba mať preukázanú a sledovať ju pri naplnení zákonnej podmienky prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následného poskytovania starostlivosti. Žalovaná (ďalej aj „sťažovateľka“) poznamenala, že u žalobcu vyvstáva taktiež otázka kvality poskytovania starostlivosti dieťaťu po nočnej zmene.

11. Sťažovateľka poukázala na fakt, že na účely nároku na materské je nevyhnutné, aby starostlivosť dieťaťu poskytovala osoba, ktorá ho do svojej starostlivosti prevzala. Zastáva názor, že pri posudzovaní nároku na materské nepostačuje len uzatvorenie dohody rodičov dieťaťa o jeho prevzatí otcom, pretože taktiež by malo prísť pri prevzatí dieťaťa do starostlivosti na účely nároku na materské aj k zmene životnej situácie iného poistenca. Sociálna poisťovňa musí vždy posúdiť zmeny životných podmienok

žiadateľa na poskytovanie starostlivosti o dieťa, napr. v akom rozsahu sa otec dieťaťa stará o dieťa, a to porovnaním rozsahu poskytovania starostlivosti o dieťa pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti s obdobím po prevzatí starostlivosti o dieťa. V súvislosti s pracovným režimom žalobcu žalovaná má za to, že u žalobcu k zmene v rozsahu výkonu pracovnej činnosti v porovnaní s obdobím pred prevzatím starostlivosti o dieťa neprišlo. Žalovaná poukázala na fakt, že zmyslom materskej dávky je kompenzácia za stratu príjmu počas starostlivosti o dieťa. Tento príjem bol žalobcovi kompenzovaný do dňa kým nezačal opäť vykonávať pracovnú činnosť u toho istého zamestnávateľa. Podľa sťažovateľky účel zákona nie je naplnený, pokiaľ otec vykonáva prácu v rovnakom rozsahu z hľadiska pracovného času, ako pred nástupom na rodičovskú dovolenku v pôvodnom zamestnaní. Čo sa týka dohody medzi rodičmi o prevzatí starostlivosti o dieťa, žalovaná poznamenala, že akonáhle by neprišlo k zmene rozsahu vykonávania zárobkovej činnosti pred a po prevzatí starostlivosti o dieťa, ide len o simulovaný právny úkon. Žalovaná zastáva názor, že z dôvodu, že žalobca naďalej vykonáva prácu počas víkendov, ním deklarované prevzatie dieťaťa do starostlivosti bolo fiktívne s jediným cieľom, získať materské. Zároveň žalovaná poukázala na fakt, že na splnenie podmienky prevzatia starostlivosti o dieťa okrem zmeny pracovnej činnosti iného poistenca pred a po prevzatí starostlivosti sleduje aj iné skutočnosti, ako napr. poskytovanie starostlivosti o dieťa na dennej báze, zaradenie sa matky dieťaťa do pracovného procesu po prevzatí starostlivosti o dieťa otcom, atď. Čo sa týka kompenzačného účelu nemocenského poistenia, žalovaná poukázala na fakt, že v porovnaní s vymeriavacím základom, z ktorého žalobca platil poistné na sociálne poistenie v období pred prevzatím starostlivosti o dieťa neprišlo u žalobcu k poklesu príjmu. Na základe vyššie uvedených skutočností navrhla, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobca uviedol, že sa nemožno stotožniť s argumentáciou žalovanej v tom smere, že za účelom vzniku nároku iného poistenca na materské musí bezpodmienečne dôjsť k zmene rozsahu vykonávania pracovnej činnosti pred a po prevzatí dieťaťa do starostlivosti a to aj vtedy, ak už rozsah činnosti pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti umožňuje poistencovi realizovať osobnú starostlivosť o dieťa. Žalobca poukázal na skutočnosť, že po prevzatí dieťaťa do starostlivosti u neho preukázateľne došlo k modifikácii rozsahu pracovného času. Podľa názoru žalobcu žalovaná nesprávne interpretuje pojem prevzatia dieťaťa do starostlivosti, keď zaň, s odkazom na ňou subjektívne vyvodенý úmysel zákonodarcu, označuje výhradne len osobnú a nepretržitú starostlivosť o dieťa. Žalobca má za to, že uňho došlo k zmenšeniu rozsahu pracovnej činnosti, preto bola podmienka zmeny jeho životnej situácie splnená. Jednoduchá komparácia rozsahu pracovného času pred a po prevzatí dieťaťa do starostlivosti, bez prihliadnutia na širší kontext ďalších faktorov, nie je sama o sebe spôsobilá byť dôvodom pre nepriznanie nároku na materské. Žalobca vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhol, aby súd uložil žalovanej povinnosť predložiť do spisu vyjadrenie zamestnávateľa, ktoré bolo vyžiadané zo strany žalovanej a vysvetľuje vyjadrenie ohľadne rozsahu pracovnej činnosti žalobcu. Navrhol, aby Najvyšší súd SR kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), pričom zistil, že kasačná sťažnosť je dôvodná, a preto podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil napadnutý rozsudok správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z nasledovných dôvodov:

14. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

15. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

16. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

17. Podľa § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia (18.04.2019) sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské

poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

18. Podľa § 13 ods. 1 písm. d/ cit. zákona nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú nemocenské dávky, a to materské.

19. Podľa § 49 ods. 1 cit. zákona iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

20. Podľa § 49 ods. 2 písm. d/ cit. zákona iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

21. Podľa § 51 ods. 2 cit. zákona ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

22. Z administratívneho spisu vyplýva, že žiadosťou, ktorá došla Sociálnej poisťovni - Trnava dňa 16.10.2018, požiadal žalobca ako iný poistenec o materské od 04.10.2018 s tým, že naposledy pracoval dňa 30.09.2018 u zamestnávateľa PCA Slovakia s.r.o., Trnava. K žiadosti pripojil rodný list malol. T. X., nar. XX.XX.XXXX, a rodičovskú dohodu k výplate materského inému poistencovi, ktorú uzavrel s matkou maloletého Z. X., odo dňa 04.10.2018. Matke dieťaťa bol od 04.10.2018 odňatý rodičovský príspevok a žalobcovi bol rozhodnutím zo dňa 21.11.2018 priznaný nárok na materské od 04.10.2018 za obdobie, počas ktorého je splnená podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti, najdlhšie do uplynutia 28 týždňov od vzniku nároku na materské, za predpokladu, ak sú splnené aj ostatné podmienky nároku na materské. Prípisom z 21.11.2018 prvostupňový správny orgán oznámil žalobcovi, že mu zanikol nárok na materské po vzniku ďalšieho pracovnoprávneho vzťahu, keďže mal preukázané, že od 19.10.2018 začal vykonávať zárobkovú činnosť u toho istého zamestnávateľa v nezmenenom časovom rozsahu a s porovnateľným príjmom ako pred nástupom na materské. Súčasťou administratívneho spisu sú dochádzkové listy žalobcu za mesiace október, november, december 2018, z ktorých vyplýva, že od 19.10.2018 pracoval každý pracovný deň 11 hodín denne (s výnimkou 30.11.2018), v novembri 2018 pracoval každý víkend 11 hodín denne a zároveň pracoval aj ďalšie jednotlivé pracovné dni 7,5 hodín denne. V mesiaci december 2018 pracoval každý víkend 11 hodín denne a ďalšie jednotlivé pracovné dni, kedy pracoval 7,5 hodín denne.

23. Podľa pracovnej zmluvy medzi PCA Slovakia, s. r. o. a žalobcom, podľa ktorej bol dňom nástupu do práce deň 01.10.2017, bola dohodnutá základná mesačná mzda 1 063,- € v hrubom, čo pri ustanovenom týždennom čase 26,5 hodiny, ktorý bol medzi účastníkmi tejto pracovnej zmluvy dojednaný, predstavuje 751,- € brutto. Ustanovený týždenný pracovný čas zamestnanca bol v súlade s dohodou o víkendovej zmene 26,5 hodín. V mesiacoch jún až september 2018 mal vymeriavacie základy v rozmedzí od 1 695,16 € do 2 062,78 € mesačne.

24. Dňa 12.10.2018 žalobca uzavrel s tým istým zamestnávateľom PCA Slovakia, s.r.o., dohodu o vykonaní práce za odmenu v sume 3 500,- € na obdobie od 19.10.2018 do 31.12.2018, s predpokladaným rozsahom práce 350 hodín za dohodnuté obdobie s tým, že skutočný rozsah vykonanej práce bude vyplývať z evidencie vykonanej práce. Za tieto mesiace mal vymeriavacie základy, z ktorých platil poistné, v rozmedzí od 1 429,79 € po 2 411, 84 €. Rovnakú dohodu o vykonaní práce s tými

istými náležitosťami (odmena 3 500,- €, 350 hodín za dohodnuté obdobie), uzavrel žalobca s PCA Slovakia s.r.o dňa 04.01.2019 na obdobie od 07.01.2019 do 30.04.2019.

25. Podľa vyjadrenia zamestnávateľa žalobcu z 29.01.2019 žalobca od 01.07.2017 „pracuje v tejto spoločnosti a jeho pracovný úväzok je 26,5 hodín. Pracuje vo víkendovej zmene a jeho pracovný čas je rozvrhnutý na dni piatok, sobota a nedeľa. Čerpal rodičovskú dovolenku od 04.10.2018 do 17.04.2019. Dňa 12.10.2018 bola s ním uzavretá dohoda o vykonaní práce od 19.10.2018 do 31.12.2018 v rozsahu 350 hodín, pričom pracovná doba je rovnaká ako v prípade pracovného pomeru - teda práca na víkendovej zmene v piatok, sobotu a nedeľu. Zamestnávateľ“ (správne malo byť uvedené zamestnanec) „vykonáva prácu v priestoroch zamestnávateľa v závode v Trnave. Možnosť práce z domu nebola zamestnancovi schválená. Dňa 07.01.2019 bola s ním uzavretá ďalšia dohoda o vykonaní práce od 07.01.2019 do 30.04.2019 v rozsahu 350 hodín, pričom pracovná doba je rovnaká ako v prípade pracovného pomeru - teda práca na víkendovej zmene v piatok, sobotu a nedeľu. Prácu vykonáva v závode v Trnave, pričom práca z domu mu nebola schválená.“

26. Medzi účastníkmi konania nie je sporná skutková okolnosť, že žalobca bol aj po prevzatí malol. T. X. do jeho starostlivosti odo dňa 19.10.2018 zamestnaný u svojho pôvodného zamestnávateľa PCA Slovakia s. r. o., so sídlom v Trnave. Čo sa týka jeho pracovného času, pred prevzatím malol. dieťaťa do starostlivosti bol jeho pracovný čas ustanovený na 26,5 hodiny týždenne. Išlo o tzv. víkendovú zmenu, pričom podľa vyjadrenia zamestnávateľa zo dňa 29.01.2019 pracoval v piatok, sobotu a nedeľu v priestoroch zamestnávateľa v závode Trnava. Tomu zodpovedala aj jeho mzda 751,- € v hrubom mesačne. Po prevzatí dieťaťa do starostlivosti začal dňa 19.10.2018 opätovne vykonávať prácu na pozícii zaskladenie nadmerných množstiev materiálu potrebného na výrobu vozidiel, v rozsahu 350 hodín za obdobie 19.10.2018 do 31.12.2018, čo predstavuje priemerne 35 hodín týždenne a podľa dochádzky za toto obdobie pracoval nielen jednotlivé víkendy, ako tomu bolo podľa predchádzajúceho pracovného pomeru, ale aj ďalšie pracovné dni podľa rozpisu. Výmeriavacie základy na platenie poistného boli pritom porovnateľné s výmeriavacími základmi, ktoré dosahoval v predchádzajúcom pracovnom pomere. Po vykonaní pracovnej úlohy podľa v poradí prvej dohody o vykonaní práce uzavrel novú dohodu o vykonaní práce, podľa ktorej vykonával prácu od 07.01.2019 do 30.04.2019 v rovnakom rozsahu 350 hodín za toto obdobie, čo predstavuje týždenne priemerne 21,8 hodín, pričom aj túto prácu vykonával na víkendových zmenách v piatok, sobotu a nedeľu v závode v Trnave. Z uvedeného vyplýva, že žalobca po prevzatí dieťaťa do starostlivosti nezmenil rozsah vykonávanej práce v porovnaní s obdobím pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti a nedošlo u neho z tohto dôvodu k strate, alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti.

27. Materské je nemocenskou dávkou, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje z nemocenského poistenia, pričom ide o opakujúcu sa peňažnú dávku, ktorá nahrádza mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa. Nemocenská dávka plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, resp. u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu (§ 2 písm. a/ citovaného zákona). Účelom materského je teda preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku materstva alebo prevzatia dieťaťa do starostlivosti poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, čo viedlo k strate alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti. Zmyslom materskej dávky je kompenzácia za stratu príjmu počas starostlivosti o dieťa. Predpokladom je teda skutočná starostlivosť o dieťa a zníženie príjmu ako jej dôsledok.

28. Iba formálne prevzatie dieťaťa otcom v zmysle uzatvorenej dohody rodičov, bez reálneho naplnenia jej obsahu, nezodpovedá účelu materskej dávky. Napriek tomu, že pojem starostlivosť nie je v zákone o sociálnom poistení definovaná, nemožno vychádzať z pojmu riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku, a to z dôvodu, že rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Naproti tomu účelom materského nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa.

29. Zákonomdarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa. Kasačný súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom žalovanej, že osoba, ktorá prevzala dieťa do starostlivosti (v danom prípade otec), je pri výkone starostlivosti o dieťa nezastupiteľná. Kasačný súd zastáva právny názor, že ustanovenie § 51 ods. 2 zákona o sociálnom poistení priamo nadväzuje na dikciu § 49 ods. 1 a potvrdzuje právny záver, že poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti, sa o toto dieťa musí osobne starať.

30. Z tohto dôvodu aj Sociálna poisťovňa správne dospela k záveru, že v danom prípade samotným uzavretím Dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti zo dňa 04.10.2018, nebola splnená podmienka starostlivosti o dieťa zo strany otca dieťaťa. Ak otec dieťaťa v konkrétnom prípade po prevzatí dieťaťa do starostlivosti riadne pracoval v rovnakom rozsahu ako tomu bolo pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti a z tohto dôvodu nemal stratu alebo zníženie príjmu oproti jeho príjmom pred prevzatím dieťaťa, potom neboli splnené podmienky na priznanie materského.

31. Kasačný súd teda ako dôvodnú vyhodnotil kasačnú námietku žalovanej v zmysle § 440 ods. 1 písm. g/ SSP o nesprávnom právnom posúdení veci kasačným súdom. Podľa názoru kasačného súdu je potrebné v každom konkrétnom prípade rozhodovania o materskom, ktoré si uplatňuje iný poistenec, posudzovať jednak, či iný poistenec skutočne poskytuje malol. dieťaťu starostlivosť v požadovanom rozsahu s tým, že nie je možné, aby sa o dieťa starala iná fyzická či právnická osoba a ďalej je potrebné skúmať, či v dôsledku tejto osobnej starostlivosti o dieťa vznikla poistencovi strata alebo zníženie jeho príjmu oproti stavu pred prevzatím dieťaťa do osobnej starostlivosti. Z uvedeného vyplýva, že je potrebné dokazovanie zamerať na zistenie zmeny statusu tohto poistenca pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti a potom po prevzatí, a to jednak z pohľadu, či po prevzatí dieťaťa skutočne dieťaťu poskytuje osobnú starostlivosť on sám, čoho ukazovateľom je, či došlo k zmene jeho pracovnej činnosti v porovnaní s predchádzajúcim obdobím a tiež sa zamerať na zistenie, či došlo v príčinnej súvislosti s touto starostlivosťou k strate alebo zníženiu jeho príjmu, teda či došlo k zmene jeho príjmu v porovnaní s príjmom dosahovaným v predchádzajúcom zamestnaní. Kasačný súd sa teda nestotožnil s právnym názorom správneho súdu, že tieto otázky nie sú pre posúdenie nároku iného poistenca na materské právne relevantné. Aj v prípade, že skorší pracovný pomer (ktorý bol ukončený) ako aj nový pracovnoprávny vzťah v zásade umožňovali otcovi dieťaťa určitú starostlivosť o dieťa, ako tomu bolo v prípade žalobcu, je potrebné vyhodnotiť tieto právne relevantné skutkové okolnosti.

32. Pokiaľ by bol správny záver správneho súdu, že rozhodujúcim faktorom v prípade žalobcu je len otázka, či súčasná pracovná činnosť žalobcu starostlivosť o dieťa umožňuje alebo neumožňuje, potom by mohol nastať aj absurdný prípad priznania nároku na materské vtedy, pokiaľ by sa otec dieťaťa vo svojom voľnom čase, ktorého má rovnako ako v predchádzajúcom pracovnom pomere, staral o dieťa, a aj naďalej by vykonával svoju pracovnú činnosť v rovnakom rozsahu ako pred touto starostlivosťou. Treba si uvedomiť, že pokiaľ zamestnanec má znížený rozsah týždenného pracovného času, tzv. skrátený pracovný úväzok, tomuto zodpovedá aj zníženie jeho odmeny za prácu. V tomto prípade má zamestnanec viac voľného času, za ktorý nie je ohodnotený a nepoberá plat. Pokiaľ voľný čas využije tak, že sa počas neho bude starať o dieťa, ale zároveň bude v skrátenom pracovnom úväzku vykonávať svoju pracovnú činnosť a bude za ňu aj rovnako ohodnotený, potom je v rozpore s účelom a zmyslom zákona o sociálnom poistení, aby za starostlivosť vo voľnom čase poberal materské, keď u neho nedošlo k žiadnej strate príjmu ani k žiadnej inej zmene vo vykonávaní pracovného pomeru. Tak tomu bolo aj u žalobcu, keď pred formálnym prevzatím dieťaťa do starostlivosti pracoval len na víkendové zmeny a po prevzatí dieťaťa opätovne pracoval len na víkendové zmeny, dokonca v období od októbra do decembra 2018 pracoval nielen na víkendové zmeny, ale aj v konkrétne pracovné dni, teda ešte vo väčšom rozsahu ako pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti. Len samotná tá skutočnosť, že v čase osobného voľna sa staral o dieťa, nezakladá jeho nárok na materské. Ako správne poznamenala žalovaná, túto povinnosť má v zmysle všeobecných ustanovení zákona o rodine, avšak pokiaľ by mal spĺňať nárok na materské, museli by byť splnené podmienky v zmysle zákona o sociálnom poistení. Ak žalobcovi žiadna strata alebo zníženie jeho príjmu v príčinnej súvislosti s touto starostlivosťou o dieťa nevznikla, potom nie je naplnený účel zákona o sociálnom poistení a neexistuje potreba prekrytia jeho zmenenej životnej situácie, ktorá mala nastať práve tým, že sa nemôže svojej práci venovať pre osobnú starostlivosť o dieťa. Túto

premisu potvrdzuje samotný žalobca, keď vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uvádza, že už rozsah jeho činnosti pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti mu umožňoval realizovať osobnú starostlivosť o dieťa. Z uvedeného totiž vyplýva, že už pred deklarováním prevzatia dieťaťa do starostlivosti mal znížený pracovný úväzok a tým aj znížený príjem, a tento mu zostal zachovaný aj počas starostlivosti o dieťa. Nemohla mu preto vzniknúť žiadna strata alebo zníženie jeho príjmu v súvislosti so starostlivosťou o dieťa, ako to vyžaduje § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení.

33. Pokiaľ žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uvádzal, že po prevzatí dieťaťa u neho preukázateľne došlo k modifikácii rozsahu pracovného času, túto skutočnosť nepodoprel žiadnym dôkazom a pokiaľ toto jeho vyjadrenie smerovalo k tvrdeniu správneho súdu v bode 27 rozsudku, že v období od 07.01.2019 do 30.04.2019 jeho týždenný pracovný čas predstavuje iba 21 hodín oproti pôvodnej pracovnej zmluve, ktorá mala dohodnutý týždenný čas 26,5 hodiny, potom kasačný súd musí konštatovať, že ide o minimálny rozdiel v týždennom pracovnom čase, pričom rozhodujúca je skutočnosť, že ako podľa pôvodnej pracovnej zmluvy, tak aj podľa v poradí druhej dohody o vykonaní práce išlo o víkendové smeny v piatok, sobotu a nedeľu s približne rovnakým ohodnotením tejto práce. Tiež je potrebné poukázať na to, že naopak, v období od 19.10.2018 do 31.12.2018 žalobca vykonával prácu vo väčšom rozsahu ako bola dohodnutá v pôvodnej pracovnej zmluve, a to približne o 10 hodín viac v každom pracovnom týždni. Celkovo teda možno konštatovať, že týždenný pracovný úväzok či už podľa pôvodnej pracovnej zmluvy, alebo podľa jednotlivých dohôd o vykonaní práce, bol približne rovnaký.

34. Pokiaľ žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uvádza, že žalovaná nesprávne interpretuje pojem prevzatia dieťaťa do starostlivosti, keď ňou označuje len výhradne osobnú a nepretržitú starostlivosť o dieťa, kasačný súd uvádza, že ustanovenie § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je potrebné vykladať v nadväznosti na ostatné ustanovenia zákona o sociálnom poistení a na zákonom sledovaný cieľ. Žalobca vykladá obsah tohto ustanovenia bez nadväznosti na ostatné ustanovenia zákona o sociálnom poistení a na zákonom sledovaný cieľ. Správne orgány aplikujúce túto normu musia vychádzať z gramatického a teleologického výkladu tejto právnej normy tak, aby bola vykladaná v súlade s jej gramatickým obsahom a v súlade s cieľom a účelom zákona o sociálnom poistení. Ak z hypotézy právnej normy § 49 ods. 1 vyplýva podmienka, že o dieťa sa musí starať poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, z uvedeného priamo vyplýva, že sa o dieťa nemôže starať iná fyzická alebo právnická osoba. V spojení s § 2 písm. a/ tohto zákona potom musí tento poistenec v dôsledku tohto prevzatia mať aj stratu alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti. Iná osoba, napr. matka dieťaťa alebo jeho stará matka, sú z tejto starostlivosti vylúčené. Osobná starostlivosť poistenca je zdôraznená slovným spojením „ktorý sa o toto dieťa stará“. Pokiaľ by zákonodarca mal v úmysle vyjadriť, že jeho osobná starostlivosť nie je potrebná, potom by túto podmienku v hypotéze tejto právnej normy neuvádzal. Potom nie je potrebné ako explicitnú podmienku priznania materského stanovovať napr. povinnosť prerušenia výkonu práce, resp. ukončenia pracovného pomeru, pretože všetky konkrétne okolnosti rozhodujúce pre zistenie osobnej starostlivosti o dieťa sa preverujú v konkrétnom správnom konaní, pričom môže ísť o rozličné životné situácie.

35. Kasačný súd na podporu vyššie uvedeného výkladu účelu dávky poukazuje aj na znenie bodu 19 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20.06.2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ, v ktorom sa uvádza: „V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v rannom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.“

36. Je teda zrejmé, že účelom nie je podpora otcov v poberaní materského ako peňažnej dávky, ale to, aby sa vo vyváženej miere osobne podieľali na rodinných povinnostiach a teda aj na starostlivosti o dieťa, čo je v priamom rozpore s výkladom, ktorý prezentuje sťažovateľ. Pokiaľ otec dieťaťa

nezabezpečuje starostlivosť o dieťa, o ktoré sa stará naďalej matka alebo stará matka, nie je zabezpečená možnosť matky vrátiť sa do pracovného procesu, čo je zmyslom podpory otcov v čerpaní rodičovských dovoleniek a materských dávok. Nedochádza k rovnomernému rozdeleniu povinností súvisiacich so starostlivosťou o dieťa a ani k možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi.

37. Nie je dôvodné ani tvrdenie žalobcu vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti, že žalovaná neprihliadla na širší kontext ďalších faktorov, ale len jednoducho komparovala rozsah pracovného času pred a po prevzatí dieťaťa do starostlivosti. Naopak, žalovaná zoberala do úvahy všetky dôležité faktory na zistenie, či došlo k reálnemu prevzatiu dieťaťa do osobnej starostlivosti počas celej doby starostlivosti o toto dieťa a tiež, či došlo k strate alebo zníženiu príjmu žalobcu v príčinnej súvislosti práve s touto starostlivosťou. Žalovaná poukázala na dochádzkové listy žalobcu počas rozhodného obdobia, kedy sa mal starať o dieťa osobne, poukázala na právne tituly opätovného zaradenia žalobcu do pracovného pomeru, teda obe dohody o vykonaní práce, citovala tiež konkrétne hodnoty vymeriavacích základov v období, kedy sa mal žalobca osobne starať o dieťa. Všetky tieto listinné dôkazy žalovaná vyhodnotila v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia a vyvodila z nich správny právny záver.

38. Napokon sa kasačný súd vyjadruje k požiadavke žalobcu vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti, predložiť vyjadrenie zamestnávateľa žalobcu, ktoré žalobca zaslal žalovanej na základe jej dopytu zo dňa 25.09.2019 a v ktorom vysvetľuje vyjadrenie ohľadne rozsahu pracovnej činnosti žalobcu pred a po prevzatí dieťaťa do starostlivosti. Táto požiadavka žalobcu je v plnom rozsahu nedôvodná. Podľa § 135 ods. 1 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP pre rozhodnutie správneho súdu, i kasačného súdu, je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy. Preskúmané rozhodnutie žalovanej nadobudlo právoplatnosť dňa 18.04.2019. Dôkazy, ktorých sa účastníci v správnom súdnom konaní dovolávajú, sa preto musia vzťahovať k uvedenému okamihu; správny súd nemôže prihliadať na dôkazy vzniknuté po právoplatnosti napadnutého rozhodnutia. Uvedená zásada sa vzťahuje aj na konanie o sociálnych veciach podľa § 199 a nasl. SSP. Preto dôkaz, na ktorý poukazuje žalobca a ktorý mal byť vydaný po právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia, nemôže byť uplatnený v tomto súdnom konaní.

39. Najvyšší súd Slovenskej republiky na záver konštatuje, že sa nestotožnil s právnym záverom správneho súdu o nesprávnom právnom posúdení nároku žalobcu zo strany žalovanej v preskúmanom rozhodnutí. Podľa názoru kasačného súdu, v súlade s názorom žalovanej, žalobca nepreukázal splnenie podmienok na priznanie nároku na materské v zmysle § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, za obdobia od 19.10.2018 do 31.12.2018 a od 07.01.2019, a preto žalovaná správne rozhodla v zmysle § 51 ods. 2 cit. zákona v týchto obdobiach o zániku nároku na materské. Podľa § 462 ods. 1 SSP preto zrušil napadnuté rozhodnutie správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor kasačného súdu je pre správny súd v zmysle § 469 SSP záväzný.

40. O náhrade trov kasačného konania rozhodne správny súd v zmysle § 467 ods. 3 SSP.

41. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.